

הכנסת העשרים וחמש

יוזמת: חברת הכנסת קטי קטרין שטרית

פ/25/3020

הצעת חוק טיפול במכורים לסמים קשים ואשפוזם (תיקוני חקיקה), התשפ"ג–2023

1. תיקון חוק ביטוח בריאות ממלכתי
בריאות ממלכתי
- בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד–1994 –
- (1) בתוספת השנייה, בחלק הראשון, בפרט 22א, אחרי פסקה (ב) יבוא:
"ג) שירות אשפוז במוסד לטיפול רפואי במשתמשים בסמים";
- (2) בתוספת השלישית, בפרט 3, בסעיף 3(1), בסופו יבוא "למעט אשפוז במוסד לטיפול רפואי במשתמשים בסמים".
2. תיקון חוק טיפול בחולי נפש
- בחוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א–1991 –
- (1) בסעיף 1 –
- (א) אחרי ההגדרה "חולה" יבוא:
"מוסד לטיפול רפואי במשתמשים בסמים" - כמשמעותו בסעיף 35 לפקודת בריאות העם, 1940, או מוסד אחר שקבע השר בצו;
"מכור" – אדם הסובל מהתמכרות לסמים קשים;";
- (ב) אחרי ההגדרה "רופא" יבוא:
"רופא ראשי להתמכרויות" – רופא שהשר מינה לעניין חוק זה, בעל הכשרה וניסיון בטיפול במכורים;";
- (2) אחרי סעיף 8 יבוא:

¹ ס"ח התשנ"ד, עמ' 156.
² ס"ח התשנ"א, עמ' 58.

8א. "בדיקה פסיכיאטרית של מכור
הוראות סעיפים 6 ו-7 לעניין בדיקה פסיכיאטרית של חולה, יחולו לעניין בדיקה פסיכיאטרית של מכור בשינויים המחויבים ובשינויים אלה:

(1) בסעיף 6, בפסקה (1), במקום "ממחלתו" יקראו "מהתמכרותו", ובפסקה (3), אחרי "פסיכיאטר" יקראו "או רופא בעל הכשרה וניסיון בטיפול במתמכרים".

(2) בסעיף 7, בפסקה (1), במקום "ממחלתו" יקראו "מהתמכרותו", ובפסקה (3), אחרי "פסיכיאטר" יקראו "או רופא בעל הכשרה וניסיון בטיפול במתמכרים".

(3) פניית בן משפחה שהוא אחד מאלה: בן זוג, הורה, אח, ילד, או הורה של הורה, לפסיכיאטר המחוזי או לרופא ראשי להתמכרויות לעניין מכור, יכול שתיחשב ראייה לכאורה.";

(3) אחרי סעיף 9 יבוא:

9א. "הוראה לאשפוז כפוי של מכור במוסד לטיפול רפואי במשתמשים בסמים
(א) שוכנע פסיכיאטר מחוזי או רופא ראשי להתמכרויות, על סמך בדיקה פסיכיאטרית כי אדם הוא מכור וכתוצאה מהתמכרותו פגום, במידה ניכרת, כושר שיפוטו או כושרו לביקורת המציאות וכי הוא עלול לסכן את עצמו ואת זולתו סיכון פיזי מידי, וקיים קשר סיבתי בין שני התנאים האמורים, רשאי הוא להורות כי יובא למוסד לטיפול רפואי במשתמשים בסמים וכי יאושפז בו בדחיפות.

(ב) שוכנע פסיכיאטר מחוזי או רופא ראשי להתמכרויות, על סמך בדיקה פסיכיאטרית כי אדם הוא מכור וכתוצאה מהתמכרותו פגום, במידה ניכרת, כושר שיפוטו או כושרו לביקורת המציאות וכי מתקיים בו אחד המצבים המפורטים בפסקאות משנה (א) עד (ד) בסעיף 7(2), וקיים קשר סיבתי בין שני התנאים האמורים, רשאי הוא

להורות כי יובא למוסד לטיפול רפואי במשתמשים בסמים וכי יאושפז בו.

(ג) על אשפוז של מכור כאמור בסעיף קטן (א) יחולו הוראות חוק זה כאילו היה אשפוז של חולה בבית חולים לפי הוראה לאשפוז כפוי מכוח סעיף 9.

3. תיקון חוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996³, בסעיף 20(א), אחרי פסקה (7) יבוא:

"(8) מסירת המידע הרפואי היא בידי פסיכיאטר לידי בן משפחה שהוא אחד מאלה: בן זוג, הורה, אח, ילד או הורה של הורה, לצורך פניה לבדיקה או לאשפוז של אדם הסובל מהתמכרות לסמים קשים לפי חוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991."

4. החזר תשלומים
נשא אדם בעלויות הטיפול במכור כהגדרתו בחוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991 במוסד לטיפול רפואי במשתמשים בסמים קשים כהגדרתו באותו חוק, לפני יום תחילתו של חוק זה, יהיה זכאי להחזר מאוצר המדינה בשיעור של 80% מהתשלומים שבהם נשא.

דברי הסבר

התמכרות לסמים היא תופעה קשה שיש לטפל בה ולמגר אותה. כאשר מדובר בקטין מכור לסמים הוריו יכולים להיות מעורבים, לקבל מידע רפואי אודותיו, להשפיע על דרכי גמילתו ולהגביל את צעדיו ואת השימוש שלו בסמים, ואולם כאשר אותו קטין הופך לבגיר – ההורים או הקרובים המטפלים בו מאבדים שליטה באופן מוחלט על אותו אדם ועומדים בפני שוקת שבורה באופן הגורם הן להורים והן למכור נזקים בריאותיים, פיזיים, נפשיים וכלכליים כבדים.

צו השעה הוא לאפשר מעורבות מוגברת לקרוביהם של מכורים לסמים לגבי אופן הטיפול בהם, לרבות אשפוזם ולסייע להם במימון גמילתם.

יש לציין כי אדם המכור לסמים קשים אינו באמת בר החלטה על עצמו. הוא מסכן את חייו מדי יום בעצם השימוש בסמים הקשים ואף עובר על החוק בעצם השימוש בסמים אלה והכרוך בכך. הגברת המעורבות של בני משפחתו תאפשר להסיר ולו מעט מהמכשולים הפיזיים והנפשיים הכרוכים בגמילה. לפיכך מוצע להחיל את חוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991 גם על מכורים לסמים, על ידי מתן אפשרות לפסיכיאטר מחוזי או לרופא ראשי להתמכרויות ששר הבריאות מינה, להורות על אשפוז בכפייה ועל בדיקה כפויה של אדם הסובל מהתמכרות לסמים, מתן אפשרות לבני משפחתו של מכור לסמים

³ ס"ח התשנ"ו, עמ' 327.

לפנות בצורה ישירה לפסיכיאטר המחוזי לצורך אשפוזו של המכור, וכן קביעת זכאותם לקבל מידע רפואי אודותיו לצורך כך, בכפוף לאישור פסיכיאטר.

כמו כן, מוצע כי קופות החולים יעניקו למבוטחים הסובלים מהתמכרות לסמים שירות אשפוז במוסד לטיפול רפואי במשתמשים בסמים, בכפוף להגבלות המצויות בחוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991. לגבי הוצאות שבהן נשאו בעבר בני המשפחה של המכורים, מוצע לקבוע כי מי שנשא במימון הגמילה למכור יהיה זכאי להחזר מאוצר המדינה בגובה של 80% מעלויות הטיפול לכל הפחות. מוסדות גמילה אלה, בחלקם הגדול, משמשים כבר כיום לגמילה מסמים ויודעים לספק גם את הטיפול הנפשי האינטנסיבי שיאפשר את התהליך השלם, שבמסגרתו גם המכור עצמו מבין שעליו להיגמל ולהתגבר על המכשולים הכרוכים בכך.

חשוב לציין כי למרות תיקון החוק, עדיין נשמר רובן הכמעט מוחלט של ההגבלות בחוק המגינות על האוטונומיה של אדם ועל זכויותיו השונות מכוח חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. נקודת האיזון זזה על מנת להגשים את הערך החברתי החשוב של סיוע בטיפול ובגמילה של מכורים לסמים באופן שיגן על בריאותם הפיזית והנפשית של המכורים, קרוביהם וכן על חוסנם הכלכלי.

הצעת חוק זהה הונחה על שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חבר הכנסת יואב קיש (פ/24/3949). הצעת החוק זהה לפ/24/3949 ולפיכך לא נבדקה מחדש על ידי הלשכה המשפטית של הכנסת.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
ה' בניסן התשפ"ג (27.03.2023)